

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1

בפני כב' השופטת תמר בר-אשר צבן

התובעים
1. שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ
2. שמעון לוקמן

נגד

הנתבעים
1. מנורה חב' לביטוח בע"מ
2. יוסף אבו לטיף [- ניתן פסק-דין]
3. מכוניות אורדן בע"מ

2

3

באת-כוח התובעים: עו"ד טל שיינפלד

4

בא-כוח הנתבעת 1: עו"ד יאיר נאמני

5

בא-כוח הנתבעת 3: עו"ד עופר זינגל

6

פסק דין

7

8

ראובן נהג במכונית מסוג "טויוטה" בבעלות שמעון, שלגביה הוצא רישיון סחר (האוסר נסיעה בה, אלא למטרות מיוחדות שנקבעו), חצה צומת בניגוד לרמזור אדום שבכיוון נסיעתו והתנגש בעוצמה במכונית מסוג "סיטרואן". מכונית ה"סיטרואן", שניזוקה קשות והוכרזה ב"אובדן גמור", היא בבעלות לוי, והייתה מבוטחת בפוליסה המגבילה את הכיסוי הביטוחי לשני נהגים ששםם נקוב בה. בעת התאונה נהג בה יהודה, ששמו אינו נקוב בפוליסה כמי שמורשה לנהוג.

13

14

שתי שאלות טעונות הכרעה. השאלה הראשונה היא אם ישנו כיסוי ביטוחי לנזקים שנגרמו למכונית ה"סיטרואן". השאלה השנייה בעיקרה עובדתית, והיא אם נוסף על מי שנהג ב"טויוטה", גם על הבעלים הרשום שלה לפצות את בעל ה"סיטרואן" בשל הנזקים שנגרמו לו כתוצאה מהתאונה.

17

18

א. עיקר העובדות ועיקר טענות הצדדים

19

20

2. עיקר העובדות אינן שנויות במחלוקת. תחילה נעמוד על אלו, ועל עיקרי טענות הצדדים.

21

22

3. בתאונת דרכים שאירעה ביום 1.6.2007 היו מעורבות שתי מכוניות. האחת, מסוג סיטרואן, בבעלות התובעת 1 (שירות 2000), שהתובע 2 (שמעון לוקמן) הוא מנהלה ובעליה. השנייה, מסוג טויוטה, שהייתה רשומה בבעלות הנתבעת 3 (מכוניות אורדן), חברה העוסקת בסחר בכלי רכב

24

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 13842-08 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1 משומשים, שניתן לה רישיון סחר. לאחר התאונה, ביום 17.6.2007, הועברה הבעלות על מכונית
2 הטויוטה לאדם אחר, ששמו יפים ברקוביץ.

3
4 הסיטרוואן הייתה מבוטחת על-ידי הנתבעת 1 (מנורה) בביטוח מקיף מסוג "אוטוטופ", שהיא פוליסה
5 אשר בין השאר, מגבילה את הנהגים הרשאים לנהוג במכונית המבוטחת לשניים ששמותיהם ננקבו
6 בה. בפוליסה הנדונה נקבע כי רק אפרים סבח ושני סבח מורשים לנהוג בסיטרוואן.

7
8 4. ביום 1.6.2007 התגלתה תקלה בסיטרוואן. מר שם טוב מוגדרי, בעל מוסך המתקן את כלי
9 הרכב של התובעת 1, לקח את המכונית, כדי להביאה למחרת בבוקר לתיקון במוסך. בעת שמוגדרי
10 נהג במכונית לכיוון ביתו, אירעה התאונה.

11
12 כתוצאה מהתאונה ניזוקה הסיטרוואן קשות, ועל-פי קביעת השמאי מטעם הנתבעת 2, שהעריך את
13 הנזקים שנגרמו, הוכרזה המכונית ב"אובדן גמור".

14
15 אין מחלוקת כי האחראי לקרות התאונה הוא הנתבע 2 (יוסף אבו לטיף), שנהג בטויוטה, חצה צומת
16 מבלי לציית לאור אדום ברמזור בכיוון נסיעתו והתנגש בעוצמה בסיטרוואן. הנתבע 2 הורשע בשל כך
17 ודינו נגזר ביום 20.8.2008 (ת"ד 12221/07 בביהמ"ש לתעבורה בתל-אביב).

18
19 5. טענתם העיקרית של התובעים היא, כי על הנתבעת 1 לשלם לנתבעות את תגמולי הביטוח
20 כמתחייב מהפוליסה, על-אף שהפוליסה נקבה בשני נהגים שרשאים היו לנהוג במכונית, ומי שנהג
21 אינו אחד מהם. עוד טוענים הם, כי גם על הנתבעת 3, בעלת הרכב הפוגע, לפצותם על נזקיהם.

22
23 הנתבעת 1 ביקשה לדחות את התביעה נגדה. לטענתה, הפוליסה אינה מכסה את הנזק, מהטעם שעל-
24 פי פוליסת הביטוח, מי שנהג במכונית בעת קרות התאונה, לא היה מורשה לנהוג בה.

25
26 הנתבעת 3 ביקשה לדחות את התביעה נגדה, מהטעם שלטענתה, הטויוטה נמכרה לנתבע 2, ולפיכך
27 אין עליה כל אחריות לתוצאות התאונה, אלא הנתבע 2 הוא שאחראי לכך.

28
29 משלא הגיש הנתבע 2 כתב הגנה, ניתן פסק-דין נגדו עוד ביום 5.3.2009. עוד נקבע, כי אם יינתן פסק-
30 דין נגד הנתבעת 1, כי אז תהיה היא זכאית שיינתן פסק-דין נגד הנתבע 2, שנגדו הגישה הודעה לצד
31 שלישי, ושלפיו יחויב לשפותה שיפוי מלא (החלטה מיום 10.3.2009 והחלטה מיום 17.3.2010).

32
33 6. התביעה הוגשה בהליך של סדר דין מהיר. המצהירים נחקרו על תצהיריהם ביום 17.3.2010,
34 וסיכומי טענות הצדדים הוגשו בכתב (מטעם התובעת הוגש ביום 22.4.2010, מטעם הנתבעת 3 הוגש
35 ביום 7.6.2010, ומטעם הנתבעת 1 הוגש ביום 10.6.2010).

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1
2 7. כאמור בפתח הדברים, שתי שאלות מרכזיות טעונות הכרעה. האחת, עניינה בשאלת הכיסוי
3 הביטוחי של הסיטרוואן. השנייה, שאלת אחריותו של הבעלים הרשום של הטויוטה לשאת בעלות
4 נזקי הסיטרוואן.

ב. שאלת הכיסוי הביטוחי

(ב1) רקע ותמצית טענות הצדדים בנושא שאלת הכיסוי הביטוחי

5
6
7
8
9
10 8. אין מחלוקת בין הצדדים שהסיטרוואן הייתה מבוטחת בפוליסת ביטוח מקיף מסוג
11 "אוטוטופ", שבה נקבעו שמותיהם של שני נהגים שרשאים לנהוג בה, וכי מי שנהג בעת התאונה,
12 אינו נמנה עימם.

13
14 על-פי הנוהג הקיים, שאינו שנוי במחלוקת, במקום שבו הפוליסה קובעת מגבלות ביחס לנהגים
15 הרשאים לנהוג ברכב המבוטח, יכול המבוטח לפנות אל חברת הביטוח במישרין או באמצעות סוכן
16 הביטוח, ולבקש שבאופן חריג, לפרק זמן מסוים, תשונה הפוליסה כך שתכסה גם את נהיגתו של נהג
17 שאין לו כיסוי ביטוחי על-פי תנאי הפוליסה. נוהג זה קיים גם ביחס לפוליסה הנוקבת בשמות
18 הנהגים שרשאים לנהוג ברכב המבוטח, כבמקרה הנדון, גם ביחס לפוליסה הקובעת מגבלות אחרות,
19 כמו למשל, הגבלת גילו של הנהג. גם אין מחלוקת שהדבר נעשה כמעט כדבר שבשגרה, ואינו כרוך
20 בתוספת תשלום.

21
22 9. הצדדים לא חלקו על כך שבמקרה הנדון התובעים, או מי מטעמם, לא ביקשו מחברת
23 הביטוח או מסוכן הביטוח שבאמצעותו נערכה הפוליסה, לשנות את הפוליסה במועד הרלוונטי, כך
24 שתכסה גם את נהיגתו של נהג אחר, ששמו לא נקוב בפוליסה.

25
26 חרף זאת, טוענים התובעים שהפוליסה מכסה את נזקי התאונה הנדונה, וכי לכל היותר יש לנכות
27 מתגמולי הביטוח את החלק היחסי הנובע מכך שחל שינוי מהותי אצל המבוטח, בכך שבמכונית נהג
28 אדם ששמו אינו מופיע בפוליסה כמורשה לנהוג. לפיכך, יש לנכות את ההפרש שבין התשלום עבור
29 הפוליסה לבין זה שהיה משולם, אילו נכלל אותו שינוי של הוספת נהג. טענות אלו של התובעים
30 נסמכות בעיקרן, על הוראות סעיפים 17-19 בחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981.

31
32 התובעים חרגו באופן משמעותי מהיקף הסיכומים שנקבע (במקום 12 עמודים, התפרשו סיכומיהם
33 על פני 18 עמודים כולל שני עמודי הערות שוליים שכונו "נספח", מרביתם הודפסו בגופן הקטן מ-12,
34 וכמעט שלא הותירו שוליים בכל ארבע פאות הדף), והאריכו מאד ושלא לצורך בטענותיהם, עד אשר
35 נוצר קושי לבור את הבר מן התבן. מכל מקום, נעמוד תחילה על עיקרי טענותיהם, ככל שניתן.

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

- 1
2 10. סעיף 17 בחוק חוזה הביטוח, מחייב את המבוטח להודיע למבטח על כל שינוי מהותי בעניין
3 פוליסת הביטוח. לטענת התובעים, שינוי בזהות המורשים לנהוג הוא בגדר שינוי מהותי. משלא
4 נמסרה הודעה למבטחת על שינוי זה, טוענים הם כי יש להחיל את הוראת סעיף 18(ג), אשר אינו
5 פוטר את המבטחת מתשלום, אלא קובע תשלום מופחת, כאמור שם, וזאת משלא הוכחו שני סייגיו.
6 לא הוכח שהשינוי המהותי נבע מכוונת מרמה, ואף לא הוכח שהנתבעת לא הייתה מתקשרת עם
7 התובעים בחוזה הביטוח, אילו ידעה על השינוי (נהיגת אדם נוסף במכונית). התובעים טוענים כי
8 דווקא הוכח ההפך, כי אילו רק נמסרה הודעה שינהג במכונית מי ששמו אינו מופיע בפוליסה
9 כמורשה לנהוג, הייתה פוליסת הביטוח עומדת בעינה, אף ללא תוספת פרמיה.
10
11 עוד טוענים התובעים, כי מאחר שאין מחלוקת שצד שלישי (נהג הטויוטה) אחראי לקרות התאונה,
12 אזי גם אין קשר סיבתי בין השינוי המהותי (נהיגה במכונית על-ידי מי ששמו אינו נקוב בפוליסה),
13 לבין מקרה הביטוח, התאונה. לפיכך, לאור הוראת סעיף 19(1), הקובעת כי אם השינוי המהותי לא
14 השפיע על קרות מקרה הביטוח לא יוכל המבטח להפחית את תגמולי הביטוח בהתאם לאמור בסעיף
15 18, אף אין הצדקה להפחתת תגמולי הביטוח לפי סעיף 18(ג).
16
17 את טענותיהם אלו סומכים התובעים על מספר פסקי-דין, שאליהם נתייחס בהמשך הדברים.
18
19 11. לחלופין טוענים התובעים, כי הם זכאים לסעד מיוחד, מכוחו של סעיף 29 בחוק חוזה
20 הביטוח.
21
22 12. טענה נוספת של התובעים עניינה בכך שעל המבטח חלה חובה לוודא שהמבוטח ער לסייגים
23 שנקבעו בחוזה הביטוח, וכי אם ישנם חריגים לביטוח, כי אז יש להבליטם ולהגדירם בצורה
24 מפורטת. מאחר שלטענתם הדבר לא נעשה, ולמבוטח לא הובהרו הסייגים השוללים את הכיסוי
25 הביטוחי, יש להעדיף פרשנות המקיימת את הכיסוי הביטוחי, על פני פרשנות השוללת אותו.
26
27 13. בנוסף לכך טוענים התובעים שהנתבעת 1 מנועה מלטעון להיעדר כיסוי ביטוחי, וזאת לאור
28 המצג שיצרה שלכאורה יש כיסוי ביטוחי לנזקי התאונה בכך שטיפלה בתביעתם, ואף שלחה שמאי
29 לבדיקת המכונית. על סמך מצג זה הועברו שרידי המכונית לנתבעת 1, אשר מכרה אותם. משנהגה
30 הנתבעת 1 בשרידי המכונית כבתוך שלה, טוענים התובעים, שהיא מנועה לטעון להיעדר כיסוי
31 ביטוחי ואינה רשאית להתנער מאחריותה.
32
33 14. הנתבעת 1 מבקשת לדחות את כל טענותיהם של התובעים. לטענתה, התובעים ידעו והכירו
34 את תנאי הפוליסה, וכך גם ידעו שאין כיסוי ביטוחי אם נוהג במכונית מי ששמו אינו נקוב בפוליסה.

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 13842-08 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1 במקרה הנדון אין מדובר במצב של החמרת סיכון כאמור בסעיפים 17, 18 ו-19 בחוק חוזה הביטוח,
2 אלא בהיעדר כיסוי ביטוחי, ולפיכך אין תחולה להוראות אלו.

3
4 הנתבעת 1 גם טענה כי מעשי התובעים היו בגדר מעשה מרמה, כאמור בסעיף 25 בחוק חוזה
5 הביטוח, ולפיכך בכל מקרה, פטורה הנתבעת 1 מחבותה על-פי הפוליסה.

6
7 לבסוף טענה הנתבעת 1, כי משיקולי מדיניות ראויה אין לקבל את טענת התובעים, שמשמעותה מתן
8 רשות למבוטח לרכוש פוליסה זולה, ולנהוג בניגוד למגבלותיה.

9
10 באשר לטענה שהנתבעת 1 יצרה מצג שלפיו נזקי התאונה יכוסו על-ידה, טענה היא שכבר בשלב
11 מוקדם הובהר לתובעים שאין בעובדה שהתביעה מטופלת על-ידה כדי להוות הכרה בכיסוי הביטוחי.
12 עוד טענה, שהתובעים עצמם היו ערים לבעיה בכיסוי הביטוחי, וכי מכירת שרידי הסיטוראן נועדה
13 להקטין נזקים, דבר אשר לא נעשה על-ידי התובעים.

(ב2) דיון בשאלת הכיסוי הביטוחי

השאלות הטעונות הכרעה

14
15
16
17
18
19 15. אין מחלוקת כי אילו הודיעו התובעים לנתבעת 1, המבטחת, על שינוי תנאי הפוליסה, כך
20 שתכסה גם את נהיגת מוגדרי במכונית במועד הרלוונטי, כי אז היה כיסוי ביטוחי לתאונה. השאלה
21 הראשונה שעליה יש להשיב היא, אם משלא הודיעו על כך, ניתן לרפא את הפגם בהודעה
22 רטרואקטיבית, אשר תזכה בכיסוי ביטוחי מלא או בניכוי לפי סעיף 18(ג) בחוק חוזה הביטוח.

23
24 אם התשובה לשאלה זו תהיה חיובית, רק אז יהיה צורך לבחון את הוראותיו של סעיף 19(1),
25 ולהשיב לשאלה השנייה, אם היה בשינוי כדי להשפיע על קרות מקרה הביטוח, אם לאו.

26
27 לחלופין, תיבחן השאלה השלישית, אם יש הצדקה למתן סעד מיוחד לפי סעיף 29 בחוק.

28
29 לבסוף, אם נשיב בשלילה לשאלות האמורות, כי אז נידרש לשאלה הרביעית, אם יצרה הנתבעת מצג,
30 שלפיו יש כיסוי ביטוחי לנזקי התאונה, כך שהיא מנועה לטעון עכשיו אחרת.

31
32 אך תחילה יש לבחון אם הנתבעת 1 מילאה את חובתה כמבטחת, להביא את כל פרטי הביטוח
33 לידיעת התובעים.

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

הבאת פרטי הביטוח לידיעת המבוטח

1
2
3 16. קודם שנידרש לארבע השאלות החלופיות האמורות, נבקש להסיר מן הדרך את טענת
4 התובעים, שלפיה פרטי פוליסת הביטוח לא הובאו לידיעת המבוטח – התובעים, כנדרש לפי סעיף 3
5 בחוק חוזה הביטוח.
6
7 ממכלול הראיות שהובאו עולה בבירור שהתובעים ידעו היטב איזו פוליסה הם רוכשים ובאלו
8 תנאים תבוטח מכונית הסיטרואן, וכי ידעו שמדובר בפוליסה מוזלת, שמוגבלת בין השאר לכך
9 שבמכונית ינהגו רק שני נהגים, ששמותיהם מופיעים בה.
10
11 בפרק ג' במפרט של הפוליסה, שכותרתו "בני אדם הרשאים לנהוג ברכב", מופיעים שמותיהם של
12 שני הנהגים שהורשו לנהוג בציון פרטיהם (תאריך לידה, מספר תעודת זהות ומספר רישיון נהיגה).
13 תחת הכותרת "תנאים מיוחדים לפוליסה" (עמ' 2-3), קובע התנאי הראשון במפורש כי "מוצהר
14 בזאת, כי החיסוי הביטוחי בפוליסה זו ניתן אך ורק לנהגים הנקובים בשם במפורש ברשימת
15 הפוליסה ואשר גילם 24 שנה ומעלה ובעלי רישיון נהיגה בר תוקף, מעל 24 חודשים מלאים".
16
17 17. התובע (לוקמן) אמנם טען שסוכן הביטוח שלו, מר שמעון כהן, הוא זה שהחליט איזו
18 פוליסה ירכוש וכי לכאורה לא היה מצוי בפרטיה, אך ידע לומר כי היה זה הוא עצמו שנקב בשמות
19 שני הנהגים, העובד ואשתו (עמ' 3). גם מר רוברט אסקירי, העובד בסוכנות הביטוח עם מר שמעון
20 כהן, אמר שהתובע ידע שהפוליסה נוקבת בשמות של שני נהגים הרשאים לנהוג במכונית (עמ' 6).
21 סוכן הביטוח מר שמעון כהן, אמר במפורש, שהתובע ביקש פוליסה הנוקבת בשמותיהם של שני
22 נהגים, שהיא פוליסה זולה יותר, ושהתובע הוא "אדם פדנט וקפדן ועל כן הוא מחלק לאנשים לכל
23 אחד את הרכב שלו" (עמ' 11). כך גם היה ברור שהתובע ידע שהפוליסה מכסה רק את שני הנהגים
24 ששמותיהם נקובים בה (עמ' 12), ואף לא הייתה מחלוקת שבשנה הקודמת, 2006, גם שמו של התובע
25 נכלל בפוליסה בין הנהגים הרשאים לנהוג במכונית, אך שמו הוסר מהפוליסה הנדונה, לשנת 2007.
26
27 ממכלול דבריו של התובע (לוקמן) בעדותו היה ברור שהוא היה מודע היטב לתנאי הפוליסה. כל
28 טענה אחרת, כאילו לא הובאו פרטיה לידיעתו כנדרש, איננה אלא ניסיון להיאחז בחובה החלה על
29 חברת הביטוח, כדי לבסס את אחריותה, ללא תשתית עובדתית או ראייתית לביסוס הטענה.
30
31 לפיכך, אין רלוונטיות לטענותיהם של התובעים הנשענות על חובת המבטח להעמיד את המבוטח
32 על כל פרטי הביטוח, לרבות הפרטים הקטנים, וכי אם לא נעשה הדבר, ולא הובהר לו שבנסיבות
33 מסוימות לא יחול כיסוי ביטוחי, כי אז אין המבטח יכולה להתנער מחובת השיפוי. במקרה הנדון,
34 הוכח שהתובעים ידעו היטב מה כוללת הפוליסה וממילא גם מה איננה כוללת. התובע ידע גם ידע
35 שהוא רוכש פוליסה המאפשרת רק לשני הנהגים ששם נקב במפורש בפוליסה לנהוג ברכב, וכי אין

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1 כיסוי ביטוחי לנהג אחר. כך ככלל, ובוודאי שכך אם לא נמסרה הודעה כנדרש לחברת הביטוח בעניין
2 שינוי הפוליסה לפרק זמן מסוים, שבו ינהג מי ששמו אינו מופיע בה.

"החמרת הסיכון" הביטוחי או העדר כיסוי ביטוחי

3
4
5
6 18. טענת התובעים היא כאמור, שנהיגה ברכב על-ידי מי ששמו אינו נקוב בפוליסה כמורשה
7 לנהוג, לכל היותר מחמירה את הסיכון, אך אינה שוללת את הכיסוי הביטוחי. לטענתם, אם לא
8 נמסרה הודעה על שינוי זה, וקרה מקרה הביטוח, כי אז לכל היותר ינוכה מתגמולי הביטוח שישולמו
9 החלק היחסי לפי סעיף 18(ג). את טענתם זו ביקשו לבסס על הוראות סעיפים 17, 18 ו-19 בחוק חוזה
10 הביטוח, ועל מספר פסקי דין.

11
12 בטרם נדרש להוראות החוק, נקדים ונאמר כי עיון בפסקי הדין שהובאו על-ידי התובעים מלמד
13 שרובם, כמעט ככולם, כלל אינם רלוונטיים, או שאין בהם כדי ללמד על המקרה הנדון.

14
15 בר"ע (מחוזי ת"א) 2236/06 שוקרון קלוד ואח' נ' שירביט (2007). פוליסת הביטוח הוגבלה רק לנהג
16 שאינו נהג צעיר, בעוד שבעת התאונה נהג ברכב המבוטח נהג צעיר. בית המשפט המחוזי (כבוד
17 השופטת רות לבהר-שרון) קיבל את הטענה שהיה כיסוי ביטוחי, בעיקר מהטעם ששוכנע
18 שהמבוטחים שלחו הודעה על בקשתם לשינוי הפוליסה, כך שתחול גם על נהג צעיר, אך זו לא הגיעה
19 בשל שליחתה לכתובת שגויה. בענייננו, לא הייתה מחלוקת שלא נשלחה כל הודעה, כך שלא ניתן
20 ללמוד מפסק-דין זה לענייננו.

21
22 ת"א (מחוזי מרכז) 8446-10-08 ונונו נ' שומרה חב' לביטוח (2009), ניתן על-ידי כבוד השופטת אסתר
23 דודקביץ; ת"א (שלום ירושלים) 3719/06 מחאגינה נ' יסמן (2007), ניתן על-ידי כבוד השופט כרמי
24 מוסק; ת"א (שלום קריות) 4787/04 בלוט נ' כלל (2009), ניתן על-ידי כבוד השופטת עפרה אטיאס.
25 שלושת פסקי-דין אלו עוסקים בכיסוי הביטוחי של ביטוח חובה, שלגביו חלה פקודת ביטוח רכב
26 מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970, השונה באופן מהותי מביטוח נזקי רכוש. על ביטוח חובה חלות
27 הוראות פקודת ביטוח רכב מנועי, ולאור תכליתו, נקבעה הוראה מיוחדת בסעיף 15, לעניין
28 האפשרות המצומצמת להתנות על החבות החלה על ענף ביטוח זה. איני רואה צורך להרחיב בעניין
29 זה מעבר לכך, שלאור השוני בין סוגי הביטוח ולאור הוראות החוק המיוחדות שנקבעו על רקע
30 תכליתו של ביטוח החובה, אין מקום להחיל על ענייננו הלכות שעניינן ביטוח חובה. על השוני בין
31 סוגי הביטוחים ראו במיוחד בעניין ונונו, הנסמך בין השאר על פסק הדין בע"א 11081/02 דולב
32 חברה לביטוח בע"מ נ' סיגלית קדוש (2007), שניתן על-ידי כבוד השופטת א' פרוקצ'יה.

33
34 פסק הדין היחיד שעשוי להיות רלוונטי לענייננו, הוא זה שניתן בת"א (שלום ירושלים) 22043/08
35 עבידאת מוחמד נ' אינטרהום בע"מ (2009). בית המשפט (כבוד השופט גד ארנברג) קיבל את הטענה

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

- 1 שיש כיסוי ביטוחי, בכפוף להפחתה שנקבעה בסעיף 18(ג) בחוק חוזה הביטוח, חרף העובדה
2 שהפוליסה הוגבלה לנהגים מעל גיל 30, וגילו של הנהג היה 28. כך מאחר שראה בכך רק החמרת
3 הסיכון, ומצא שלא התקיימו שני החריגים שנקבעו בסעיף זה. הוכח שלא הייתה כוונת מרמה,
4 והוכח שהרכב בוטח בעבר בפוליסה שלא הגבילה את גילו של הנהג, ולכן היה מקום להנחה
5 שהמבטח לא היה מתנגד להמשיך לבטח את המוטב ללא מגבלת גיל הנהגים.
- 6
- 7 19. הנתבעת 1 ביקשה לטעון שבעניינינו לא חל סעיף 18(ג), מכיוון שכן הוכחה כוונת מרמה מצד
8 התובעים. לטענתה, נהיגת מוגדרי במכונית במועד התאונה לא הייתה אירוע חריג, וכי היו מקרים
9 נוספים שבהם אחרים, ששם אינו נקוב בפוליסה, נהגו במכונית. את טענתה זו ביססה הנתבעת 1
10 בעיקר על עדותו של מוגדרי, שאמר שהרכב הובא אל המוסך לתיקון על ידי "הנהגים" וגם על-ידי
11 התובע עצמו (עמ' 5).
- 12
- 13 ספק בעיני אם די בכך כדי לבסס מרמה. לא ברור לאלו מועדים התייחס מוגדרי בדבריו. הנתבעת 1
14 לא חלקה על כך שבשנת 2006, כחצי שנה לפני התאונה, גם התובע 2 נכלל בפוליסה כמורשה לנהוג
15 בסיטרואן, כך שבאותה תקופה לא הייתה מניעה שינהג בה. גם לא היה ברור אם האמירה שהובאו
16 למוסך מכוניות על-ידי "נהגים" כוונה דווקא לסיטרואן, או למכוניות אחרות בבעלות התובעת 1.
- 17
- 18 למרות זאת, בהנחה שלא הוכחה מרמה, יש לבחון אם על המקרה הנדון הוראות סעיפים 18(ג) ו-
19 19(1) בחוק חוזה הביטוח.
- 20
- 21 20. במבוא להצעת חוק הביטוח, תשל"ו-1975 (הצ"ח 1209, י"א בחשוון תשל"ו, 16.10.1975,
22 עמ' 20) הובהרו מטרותיו של החוק, ובין השאר נאמר שהחוק המוצע מחזק את מעמדו של המבוטח.
23 "חיזוק מעמדו של המבוטח מתבטא, בין השאר, במספר הוראות המרככות את הגישה (הנפוצה
24 במשפט האנגלי) של 'הכל או לא כלום' ומביאות לכך שיחטא' שחטא המבוטח – או המוטב – אינו
25 משחרר את המבטח מחבותו כליל, אלא רק מפחית את תגמולי הביטוח". הסעיפים שבהם בא דבר
26 זה לידי ביטוי הם, כאמור שם, סעיפים 7(ג), 19(ג) ו-25 בהצעת החוק, שהם סעיפים 7(ג), 18(ג) ו-24
27 בחוק חוזה הביטוח, תשמ"א-1981 (פסקה 5) במבוא להצעת החוק).
- 28
- 29 21. סעיף 6 בחוק חוזה הביטוח קובע את חובת הגילוי ביחס ל"שאלה בעניין שיש בו כדי
30 להשפיע על נכונותו של מבטח סביר לכרות את החוזה בכלל או לכרותו בתנאים שבו (להלן – עניין
31 מהותי)". סעיף 7 קובע את התוצאות של הפרת חובת הגילוי שנקבעה בסעיף 6 בחוק, ולפיהן רשאי
32 המבטח לבטל את חוזה הביטוח במקרה של אי קיום חובת הגילוי. אם לא ביטל את החוזה בטרם
33 קרה מקרה הביטוח, כי אז חייב המבטח בתשלום תגמולי הביטוח רק בשיעורן היחסי, שהוא כיחס
34 שבין דמי הביטוח שהיו משתלמים כמקובל אצל המבטח לפי המצב לאמיתו, לבין דמי הביטוח
35 המוסכמים. אולם המבטח יהיה פטור כליל, אם חובת הגילוי הופרה בכוונת מרמה או שמבטח סביר

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

- 1 לא היה מתקשר בחוזה הביטוח, אף בדמי ביטוח מרובים יותר, אילו ידע את המצב לאמיתו. על כך
 2 מוסיף סעיף 8, כי הוראות סעיף 7 לא יחולו אם לא הייתה כוונת מרמה מצד המבוטח, המבטח ידע
 3 את המצב לאמיתו או היה אחראי להיעדר הגילוי המלא, או אם העובדה השגויה הפכה ללא
 4 רלוונטית, או שלא השפיעה על מקרה הביטוח, על חבות המבטח או על היקף החבות.
 5
 6 הסדר דומה חל גם ביחס להחמרת סיכון. סעיף 17 מגדיר מהו "שינוי מהותי" המחמיר את סיכון
 7 המבטח, וסעיף 18 קובע את תוצאותיו. משמעותו של סעיף 17 היא, שחובת הגילוי שנקבעה בסעיף 6
 8 היא חובה נמשכת, ולפיכך על המבוטח להודיע על כל שינוי מהותי שחל לאחר שנכרת חוזה הביטוח.
 9
 10 גם לפי סעיף 18 עומדת למבטח האפשרות לבטל את החוזה אם נודע לו על שינוי מהותי. אם לא עשה
 11 כן המבטח בטרם קרה מקרה הביטוח, כי אז יחויב בתשלום תגמולי ביטוח רק בשיעורם היחסי,
 12 שהוא יחס שבין דמי הביטוח שהיו משתלמים לפי המקובל אצל המבטח במצב שלאחר השינוי,
 13 לבין דמי הביטוח המוסכמים. גם בסעיף זה נקבע כי אם לא נמסרה הודעה על החמרת הסיכון בשל
 14 כוונת מרמה, כי אז יהיה המבטח פטור כליל, וכך גם אם מבטח סביר לא היה מתקשר באותו חוזה,
 15 אף בדמי ביטוח מרובים יותר, אילו ידע על המצב לאחר השינוי. סעיף 19 קובע באלו נסיבות לא
 16 יחול סעיף 18 ובכללן, אם השינוי לא השפיע על קרות מקרה הביטוח.
 17
 18 בדומה לשתי ההוראות האמורות, גם סעיף 24, שעניינו הכשלת בירור החובות, קובע כי במקרה של
 19 הכשלה מעין זו, אין המבטח פטור לחלוטין מתשלום דמי הביטוח, אלא חייב בתשלום מופחת,
 20 בתנאים שנקבעו בסעיף זה.
 21
 22 המשותף לכל ההוראות האלו הוא כאמור בהצעת החוק, חטא שחטא המבוטח, לא ישחרר את
 23 המבטח מחבותו כליל, אלא רק יפחית את תגמולי הביטוח (ראו גם בדברי ההסבר של סעיפים 7, 19
 24 ו-25 בהצעת החוק). אך כל זאת רק בנסיבות המיוחדות שבהן עוסקות אותן הוראות חוק.
 25
 26 22. "שינוי מהותי" הוגדר כאמור בסעיף 17 בחוק, הקובע "חובת הודעה על החמרת סיכון".
 27 חובה אשר כאמור, הופכת את חובת הגילוי שנקבעה בסעיף 6 לחובה מתמשכת במשך כל תקופת
 28 ההתקשרות בין המבוטח למבטח. כך הוגדר "שינוי מהותי":
 29
 30 (א) נודע למבטח שחל שינוי מהותי, עליו להודיע על כך מיד למבטח בכתב.
 31 (ב) לעניין סימן זה, "שינוי מהותי" – כל אחד מאלה:
 32 (1) שינוי בעניין מהותי ששאלה עליו הוצגה למבוטח לפני כריתת החוזה ושחל
 33 לאחרי שניתנה תשובה לאותה שאלה;
 34 (2) שינוי שחל אחרי מסירת הפוליסה למבוטח, בנושא שצויין בה במפורש
 35 כעניין מהותי;
 36 (3) דבר המגלה שתשובה לשאלה בעניין מהותי הייתה לא נכונה ויש בכך כדי
 37 להחמיר את סיכון המבטח החמרה של ממש".

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1
2 כל שלוש ההגדרות הקבועות בסעיף קטן (ב) עניינן בשינוי מהותי בפרט או במידע שמסר המבוטח
3 למבטח בעת ההתקשרות בחוזה הביטוח, ושיכול שעל יסודו נקבעו תנאי הפוליסה. הגדרות אלו אינן
4 מתייחסות לשינוי מהותי בפוליסה עצמה, ההופך אותה מפוליסה המעניקה כיסוי ביטוחי אחד, לכזו
5 המעניקה כיסוי ביטוחי אחר, ואף אינן מתייחסות למצב של שינוי בסיכון המבוטח.
6
7 ההגדרה בסעיף קטן (ב)(3) איננה רלוונטית, באשר אין חולק כי אין לנו עניין בהפרת חובת הגילוי
8 (הקבועה בסעיף 6), בשל כך שניתנה תשובה לא נכונה לשאלה בעניין מהותי.
9
10 גם ההגדרה בסעיף קטן (ב)(2) אינה רלוונטית, בהיותה עוסקת בשינוי בנושא שצויין במפורש
11 בפוליסה "כעניין מהותי". סעיף 22(2) בחלק הכללי של הפוליסה קובע כי "עניין מהותי הוא עניין
12 ששאלה לגביו הוצגה בהצעת הביטוח או בכל דרך אחרת בכתב ומבלי לגרוע מכלליות האמור גם"
13 ששה עניינים, שהרביעי שבהם נוסח כך:
14
15 "זהות הבעלים או המחזיקים דרך קבע ברכב ועיסוקיהם, תאונות שהיו מעורבים בהן
16 ועבירות תנועה שבהן הורשעו בשלוש השנים שקדמו לעשיית הביטוח על-פי פוליסה זו, פרט
17 לעבירות תנועה שיש לגביהן ביררת קנס".
18
19 העניין המהותי שבו עוסקת הפוליסה מתייחס ל"זהות הבעלים או המחזיקים", אך לא לאלו
20 המורשים לנהוג ברכב המבוטח. הבעלים בענייננו היא התובעת 1, ו"המחזיקים" אינם המורשים
21 לנהוג, אלא המחזיק ברכב שאינו בעליו (למשל, המחזיק בשכירות לטווח ארוך, "ליסינג").
22
23 ההגדרה שבסעיף קטן (ב)(2) גם איננה רלוונטית מאותו טעם שלפיו ההגדרה בסעיף קטן (ב)(1) איננה
24 רלוונטית. שתי הגדרות אלו, וכך גם זו הקבועה בסעיף (ב)(3), מתייחסות לשינוי בעובדות רלוונטיות
25 שלגביהם נשאלו שאלות בעת קביעת תנאי הפוליסה. כפי שיובהר בהמשך, במקרה הנדון, אין מדובר
26 בשינוי מסוג זה, אלא בשינוי אשר משנה את הפוליסה כולה ויוצר פוליסה חדשה. לא בכך עוסק
27 סעיף 17, ועל מצב זה לא חל סעיף 18.
28
29 23. מלשונה של הפוליסה ובייחוד מהאמור במפרט, שעל תוכנו עמדנו קודם לכן, עולה כי
30 פוליסת הביטוח הנדונה, הנקראת "אוטוטופ", היא פוליסת ביטוח ייחודית. זו פוליסה זולה
31 מפוליסות מקבילות שבהן אין למשל, מגבלה של גיל הנהגים או מספרם. פוליסה זו מוגבלת לשני
32 נהגים שרק הם מורשים לנהוג במכונית המבוטחת, ובלבד שגילם מעל עשרים וארבע והם בעלי ותק
33 נהיגה העולה על עשרים וארבע חודש, וכן להיעדר תביעות בשלוש השנים שקדמו לתחילת תוקפה
34 של הפוליסה (ראו בהרחבה בתצהירה של לימור יפת מטעם הנתבעת 1 ובעדותה, בעמ' 15-20).
35

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1 נהיגה בידי מי ששמו אינו נקוב בפוליסה, אינו בגדר שינוי מהותי בעניין שלגביו הוצגה שאלה בעת
2 עריכת הפוליסה, אלא זו הפרה של הפוליסה, ולכן במצב זה אין כיסוי ביטוחי. במקום שבו נשלחת
3 מראש הודעה למבטחת על כך שינהג במכונית מי שנהיגתו אינה מכוסה על-ידי הפוליסה, אזי באופן
4 אמיתי משתנית הפוליסה לפרק הזמן שבו נוהג מי ששמו אינו מופיע בה כמורשה לנהוג. בכך נוצרת
5 לאותו פרק זמן פוליסה אחרת, וכך אמנם נעשה בפועל. אם נמסרת הודעה שכזו, וקורה מקרה
6 ביטוח (תאונה), אזי, על יסוד ההודעה שנמסרה מבעוד מועד, מבוטלת הפוליסה הקיימת, ונכנסת
7 לתוקף פוליסה הכוללת כיסוי ביטוחי גם למי שנהג בפועל (עדותה של הגב' לימור יפת בעמ' 15 ו-18).

8
9 שינוי מהותי, כהגדרתו בחוק, הוא שינוי בעניין שלגביו נשאל המבוטח ביחס לפוליסה הקיימת. כך
10 למשל, אם בעת עריכת הפוליסה השיב הנהג המבוטח שלא הורשע בעבירות תנועה, שאינן מסוג
11 ברירת קנס, ובמהלך תחולת הפוליסה הורשע ושכח להודיע על כך. כך גם אם למשל, ניזוק הרכב
12 המבוטח באופן שהשפיע על שוויו, והמבוטח שמימן את התיקון בעצמו, שכח לדווח למבטח.

13
14 לעומת זאת, אם מדובר בשינוי המשנה את הסיכון המבוטח, ובכך הופך את הפוליסה מפוליסה אחת
15 לפוליסה אחרת, לא ניתן לומר עוד שזהו "שינוי מהותי" כהגדרתו בסעיף 17, שמזכה את המבוטח
16 בתגמולי ביטוח מופחתים. זהו כאמור, מצב שבו השינוי בסיכון המבוטח, מביא לחרیגה מגבולות
17 הפוליסה הקיימת, כך שאינה חלה עוד, והפיכתה לפוליסה אחרת, המבטחת סיכון אחר.

18
19 24. טענת התובעים היא כאמור, שנהיגה ברכב בידי מי ששמו אינו נקוב בפוליסה כמורשה לנהוג
20 מהווה שינוי מהותי כהגדרתו בסעיף 17, המאפשר את ריפויו בדיעבד באמצעות סעיף 18 בחוק חוזה
21 הביטוח. טענה זו חותרת תחת כל עקרונות הביטוח, וגם מטעם זה אין לקבל כי זו הייתה כוונת
22 המחוקק בסעיף 18, הקובע את תוצאות החמרת הסיכון.

23
24 הרעיון הגלום בביטוח, ובכלל זה ביטוח נזקי רכוש לרכב במקרה של תאונה, הוא שהצדדים לחוזה
25 הביטוח, המבטח והמבוטח, רוכשים סיכון שמקרה ביטוח יתרחש וסיכוי שלא יתרחש. על-פי
26 הערכות אלו, של הסיכון ושל הסיכוי שמקרה הביטוח עשוי להתרחש או לא להתרחש, נקבעים דמי
27 הביטוח. הערכות אלו, הן של המבטח הן של המבוטח, נעוצות בהתנהלות ובסקלול של סיכונים
28 וסיכויים, שכולם צופים פני עתיד ונעשים במצב של חוסר וודאות, שבו כל צד מכלכל את צעדיו על
29 יסוד כך. הדגש הוא אפוא, על כך, שהביטוח הוא חוזה שנעשה במצב הצופה פני עתיד, בהיעדר
30 וודאות אם אמנם יתרחש מקרה הביטוח, שהוא הסיכון המבוטח.

31
32 ראו בעניין זה את דבריה של כבוד השופטת אילה פרוקציה בע"א 8972/00 שלזינגר נ' הפניקס חברה
33 לביטוח בע"מ, פ"ד נז(4) 817 (2003), 843-844 :

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

- 1 "כריתת חוזה ביטוח מלווה מעצם טיבה בהקצאת סיכונים. הסיכון המבוטח הוא הבריא
2 התיכון בכל חוזה ביטוח. חוזה הביטוח נועד להגן על המבוטח מפני הסיכונים מושא
3 הביטוח כפי שהם מגולמים בהגדרת 'מקרה הביטוח'. הביטוח צופה את פני העתיד וטומן
4 בחובו סיכון שמקרה הביטוח יתרחש כנגד סיכוי שהוא לא יארע (ע"א 2046/90 אנצילביץ נ'
5 שמיר, חברה לביטוח). המבוטח וחברת ביטוח רוכשים כל אחד סיכון וסיכוי תמורת תשלום
6 דמי ביטוח על יסוד אפשרות התרחשות מקרה ביטוח בעתיד, שאין לדעת אם יתרחש. דמי
7 הביטוח נקבעים על-פי חישוב אקטוארי הבנוי על הערכת הסיכון והסיכוי שלוקחים על
8 עצמם שני הצדדים. מערכת הסיכונים והסיכויים מתומחרת במסגרת חישובי הפרמיות
9 ותגמולי הביטוח. דבר היות הסיכון יסוד הכרחי בחוזה הביטוח עולה מהוראת סעיף 16(א)
10 לחוק חוזה הביטוח, שלפיה :
- 11 'חוזה ביטוח לכיסוי של סיכון שבעת כריתת החוזה כבר חלף או למקרה ביטוח
12 שבאותה עת כבר קרה – בטל'.
13 הוראה זו משמיעה כי אם בעת כריתת החוזה כבר חלף הסיכון, או שמקרה הביטוח כבר
14 קרה, אין תוקף לחוזה הביטוח. בלעדי סיכון ביטוחי כיסוד בהסכם הביטוח אין ממשות
15 לביטוח. כדברי ההסבר בסעיף 17 להצעת חוק הביטוח, תשל"ו-1975 (בעמ' 26):
- 16 'הסיכון שבפניו מגן הביטוח הוא יסוד ראשי לכל חוזה ביטוח. באין סיכון – אין
17 תוקף לחוזה, מכאן סעיף זה"'.
18
- 19 25. פוליסת ביטוח היא חוזה, המבטא מפגש רצונות של מבטח ומבוטח, אשר כל אחד מהם
20 משקלל את סיכוייו וסיכוניו בעת ההתקשרות. מסיבה זו מאפשרות חברות הביטוח מגוון של
21 פוליסות, ובהן כאלו שהסיכונים שבהם לחברות הביטוח מצומצמים יותר, ולכן הן נמכרות בתמורה
22 לתעריפים מוזלים למבוטחים, המוכנים להגביל את עצמם מראש בנושאים שונים. כך למשל, אם
23 בחוזה לביטוח נזקי רכוש לרכב נקבעות מגבלות ביחס למטרות הנסיעה – לשימוש פרטי להבדיל
24 משימוש מסחרי – ההנחה היא שיעשה שימוש מופחת ברכב, ולכן הפוליסה זולה יותר. כך גם
25 במקום שנקבעות מגבלות באשר למספר הנהגים המורשים לנהוג, ביחס לגילם או לוותק הנהיגה
26 שלהם. סטטיסטיקות שונות ונתונים אחרים מלמדים שקביעת מגבלות מסוג זה מצמצמות את
27 הסיכונים של חברת הביטוח, ולכן הפרמיות המשולמות עבור פוליסות הכוללות מגבלות מעין אלו
28 הן זולות יותר.
29
- 30 אמנם אין מחלוקת שחברות הביטוח – וכך גם הנתבעת 1 – נוהגות לאפשר חריגה ממגבלות שנקבעו
31 ביחס לכיסוי הביטוחי בפוליסות הביטוח, לפרקי זמן מוגדרים וקצרים, ללא גביית פרמיה נוספת.
32 אך גם אפשרות זו נובעת משיקולי כדאיות כלכלית ובעיקר כחלק מהתנהלות הצופה פני עתיד.

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

- 1 חברות הביטוח ערות לכך שיצליחו למכור את אותן פוליסות מוזלות המגבילות את המבוטח, רק
2 אם המבוטח יידע שמצד אחד יוכל לחרוג מאותן מגבלות, אך מצד שני יהיה עליו לטרוח ולהודיע על
3 כך מראש לחברת הביטוח, החריגה תהיה מוגבלת בזמן, ותיעשה רק לעתים נדירות. שהרי אם
4 מבוטח יבקש לחרוג מהפוליסה לעתים תכופות, חזקה על חברת הביטוח שתסרב לכך, ותדרוש
5 מהמבוטח לשנות את תנאי הפוליסה בהתאם לחריגה המבוקשת על ידו (למשל, הוספת נהגים
6 מורשים לנהוג, שינוי גיל המורשים לנהוג וכדומה, בכפוף לתשלום נוסף עבור הרחבות אלו).
7
8 26. כל שינוי בתנאי פוליסת הביטוח, אשר הופך את הפוליסה לפוליסה שונה, המבטחת סיכון
9 שלא נועדה לבטח מלכתחילה ושלא היה בגדר הסיכונים שנצפו, יכול שייעשה רק בטרם אירע מקרה
10 הביטוח. אם שינוי מעין זה בתנאי הפוליסה נעשה בדיעבד, לאחר קרות מקרה הביטוח, כי אז לאור
11 לשונו של סעיף 16 בחוק חוזה הביטוח, פוליסת הביטוח בטלה.
12
13 הודעה על שינוי מהותי בדיעבד, שבה עוסקים סעיפים 17, 18 ו-19 בחוק, יכולה להתייחס לכל היותר
14 לעניין מהותי שלגביו חלה חובת גילוי ביחס לפוליסה שנרכשה. כך למשל, נזקים שנגרמו לרכב לאחר
15 כניסת הפוליסה לתוקף, הרשעות של הנוהג בעבירות תנועה וכיוצא באלו פרטים שעל המבוטח
16 לגלות למבטח. שינוי מהותי כהגדרתו בחוק, אינו יכול להתייחס לגורם שכלל לא היה מבוטח. לא
17 ניתן לומר בדיעבד שהפוליסה כיסתה נזקים שנגרמו לרכב שפרטיו אינם מופיעים בפוליסת הביטוח,
18 וכך גם לא ניתן לומר שכיסתה את נהיגתו של מי שלא הורשה לנהוג ברכב המבוטח, או שכיסתה
19 שימוש ברכב שלא הותר (למשל, שימוש מסחרי ברכב אם הותר רק שימוש פרטי).
20
21 27. הנתבעת 1 טענה בצדק רב, שמטעמי מדיניות משפטית ראויה, אין לקבל את טענות
22 התובעים, אשר מהוות מתן רשות גורפת למבוטחים להכתיב למבטחת את תנאי הפוליסה בדיעבד,
23 בהתאם לצרכיהם ולמחדליהם.
24
25 אכן פירוש הוראות החוק באופן שונה מן האמור, כמו זה המוצע על-ידי התובעים, חותר תחת כל
26 עיקרון הביטוח, ועשוי לרוקן מתוכן את כל פוליסות הביטוח בכל תחומי הביטוח. מבוטחים יבחרו
27 בפוליסות הזולות ביותר, אשר קובעות את מירב המגבלות וממילא כיסוי ביטוחי מצומצם, ולאחר
28 קרות מקרה הביטוח יטענו שניתן לשנות בדיעבד את הפוליסה, מהטעם ש"רק לא הודיעו" על "שינוי
29 מהותי", וכי אילו רק הודיעו היו זכאים לתגמולי הביטוח עבור הנזק שנגרם, גם אם לא במלואם.
30
31 מעבר לכך שאין לקבל כי זו הייתה כוונת המחוקק, הרי שללא ספק, הדבר ייפול באחת על כתפיהם
32 של כלל המבוטחים. אם חברות הביטוח יידעו שהסיכון שהן צפויות לו רחב יותר מזה שנקבע
33 בפוליסות, כי אז בהכרח יוביל הדבר לייקור של כל פוליסות הביטוח. חברות הביטוח אינן גופים
34 פילנתרופיים, אלא גופים הפועלים ממניעים של כדאיות כלכלית על-פי הערכת סיכונים וסיכויים,
35 והן קובעות את תעריפי הביטוח על-פי חישובים אקטואריים המבטאים את אותן הערכות. אם

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1 הסיכונים יהיו ללא גבולות, מבלי שניתן יהיה להעריך אותם מראש, הדבר גם ישליך על דמי הביטוח
2 שיאלצו מבוטחים לשלם.

3
4 28. המסקנה המתבקשת מן האמור היא, שבמקום שבו הייתה חריגה מתנאי הפוליסה, כך
5 שנגרם נזק שאינו בא בגדרו של הסיכון המבוטח, וממילא שאין לגביו כיסוי ביטוחי, אזי לא ניתן
6 לרפא זאת בדיעבד. במקרה מעין זה, לא ניתן לומר שחריגה מתנאי הפוליסה היא בגדר שינוי מהותי
7 כהגדרתו בחוק, המאפשר קבלת תגמולי ביטוח מלאים או מופחתים.

8
9 משהגענו למסקנה האמורה, עלינו להשיב בשלילה לשלוש השאלות הראשונות שהצבנו. התשובה
10 לשאלה הראשונה היא, כי משלא הודיעו התובעים מראש שבמכונית הסיטרוואן ינהג מי ששמו אינו
11 נקוב בפוליסה כמורשה לנהוג, הרי שלא ניתן לרפא זאת במתן הודעה רטרואקטיבית, אשר תזכה
12 בכיסוי ביטוחי מלא או בניכוי כאמור בסעיף 18(ג). שכן כאמור, מתן רשות לנהוג למי שנהיגתו אינה
13 מכוסה בפוליסה, איננו בגדר שינוי מהותי כהגדרתו בסעיף 17.

14
15 מכיוון שכך, אזי אין עוד צורך להידרש לשאלה השנייה, והיא אם חלה הוראת סעיף 19(1), הקובעת
16 כי אם לא היה בשינוי המהותי כדי להשפיע על קרות מקרה הביטוח, אזי אין להפחית את תגמולי
17 הביטוח על-פי סעיף 18(ג). יחד עם זאת, ויכול שלמעלה מן הצורך ראוי להעיר, כי בנסיבות העניין
18 ספק אם נהיגתו של מי ששמו אינו נקוב בפוליסת הביטוח לא השפיעה על קרות מקרה הביטוח. מצב
19 שבו ניתן לומר כי אין השפעה על קרות מקרה הביטוח, הוא מצב שבו אין כל קשר בין השינוי לבין
20 מקרה הביטוח. כך למשל, אם השינוי הוא בכך שהנוהג ברכב הורשע בעבירת תעבורה, ומקרה
21 הביטוח אירע בשל נפילת עץ על הרכב המבוטח. בענייננו, מקרה הביטוח אירע כתוצאה מתאונה
22 שבה נהג מי שאינו מורשה לנהוג על-פי פוליסת הביטוח, ומקרה הביטוח הוא תאונה שנגרמה בשל
23 נסיעת הרכב המבוטח באותה עת. אין חולק שמי שנהג ברכב המבוטח לא היה אחראי לגרימת
24 התאונה, אך גם אין חולק כי אילו לא נהג באותו מקום ובאותו זמן, לא היה מעורב בתאונה, אפילו
25 אינו אחראי להתרחשותה.

סעד מיוחד (סעיף 29)

26
27
28
29 29. גם התשובה לשאלה השלישית היא שלילית. במקום שאין כיסוי ביטוחי בשל חריגה מתנאי
30 הפוליסה ללא הודעה על כך מראש, גם אין הצדקה למתן סעד מיוחד לפי סעיף 29 בחוק חוזה
31 הביטוח, הקובע כך:

32
33 "הייתה חבות המבטח או היקפה מותננים על-פי חוק או על-פי החוזה, בין לחיוב ובין
34 לשלילה, במעשה או במחדל של המבוטח או של המוטב, שלא השפיעו השפעה של ממש על
35 סיכון המבטח, רשאי בית המשפט, אם נראה לו צודק לעשות כן בנסיבות העניין, לחייב את
36 המבטח בתשלומי הביטוח, כולם או מקצתם, אף אם התנאי לא קויים או הופר".

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1
2 30. מהטעמים שעליהם עמדנו, מתן רשות לנהוג במכונית למי שלא הורשה לנהוג בה על-פי
3 הפוליסה, ללא ספק השפיע השפעה של ממש על סיכון המבטח, ודי בכך כדי לשלול מתן סעד מיוחד.
4 לכך גם מצטרף הנימוק שעליו עמדנו, שלפיו הכרה בהודעה רטרואקטיבית על חריגה מתנאי
5 הפוליסה חותרת תחת עיקרון הביטוח, תזיק לכל עסקי הביטוח, ותפגע בראש ובראשונה בכלל
6 ציבור המבוטחים. אפילו אמרנו שיש הצדקה במקרה הנדון למתן סעד מיוחד, שהוא סעד מן הצדק
7 – ולא אמרנו זאת – אין מקום למתן סעד שיוביל למצב שבו שכרו של הפרט יוביל להפסדו של הכלל.

8

9

טענת המניעות

10

11 31. נותרת אפוא להכרעה השאלה הרביעית והיא, אם יצרה הנתבעת 1 מצג, שלפיו יש כיסוי
12 ביטוחי לנזקי התאונה, כך שהיא מנועה לטעון עכשיו אחרת.

13

14 טענת התובעים כאמור, נסמכת על שני מצגים שלטענתם, לכאורה הוצגו להם. האחד, העובדה
15 שסמוך לאחר התאונה טופלה התאונה על-ידי הנתבעת 1, והמכונית אף נבדקה על-ידי שמאי
16 מטעמה, אשר בשל חומרת הנזקים הכריז עליה ב"אובדן גמור". השני, עניינו בכך שהנתבעת 1 מכרה
17 את שרידי המכונית, ובכך לטענתם, נהגה בהם כבתוך שלה.

18

19 32. המצג הראשון, שעניינו כאמור, העובדה שהנתבעת 1 טיפלה בענייני התאונה סמוך לאחר
20 שאירעה, לרבות שליחת שמאי מטעמה כדי לבדוק את המכונית.

21

22 המסמכים שהוגשו מצביעים על כך שמרגע התחלת הטיפול בענייני התאונה על-ידי הנתבעת 1,
23 הובהר על-ידה לתובעים, שאין בטיפול זה כדי להוות הכרה בחבותה או באחריותה. כך שאין לומר
24 שהוצג לתובעים מצג שלכאורה יש כיסוי ביטוחי. טופס ההודעה מולא על-ידי הנהג, מוגדרי, ביום
25 10.6.2007 (נספח ב' לתצהיר של הגב' לימור יפת מטעם הנתבעת 1). בכך החל הטיפול הרשמי בענייני
26 התאונה ובהמשך, בדיקת הכיסוי הביטוחי על-ידי הנתבעת 1. עוד באותו יום, 10.6.2007, שלחה
27 מחלקת התביעות של הנתבעת 1 מכתב אל מר שמעון כהן, סוכן הביטוח של התובעים, שבו התבקשו
28 בין השאר, המסמכים הדרושים לצורך הטיפול בעניין (נספח ג' לתצהיר של הגב' לימור יפת).
29 המכתב מסתיים במילים הברורות כי "אין בכל האמור משום הכרה בחבות ו/או באחריות חברתנו".

30

31 בנסיבות אלו, שבהן כבר בשלב הראשון הובהר באופן ברור ומפורש, כי אין בטיפול בענייני התאונה
32 כדי להוות הכרה בחבות, לא ניתן לומר שהוצג לתובעים מצג שלפיו לכאורה, הכירה הנתבעת 1
33 בחבותה לכסות את נזקי התאונה.

34

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1 מחלקת התביעות של הנתבעת אכן המשיכה בטיפול, ובמקביל נבדק נושא הכיסוי הביטוחי על-ידי
2 חתמת התביעות (עדותה של הגב' לימור יפת, בעמ' 18). לאחר שנמצא כי אין כיסוי ביטוחי, אכן
3 נמסרה על כך הודעה לתובעים במכתב מיום 11.7.2007 (נספח ד' לתצהיר של הגב' לימור יפת).

4
5 לכך גם מצטרפת העובדה שמראשית הטיפול בתאונה, היו התובעים וסוכן הביטוח שלהם, מר
6 שמעון כהן, מודעים לבעיות הכרוכות בשאלת הכיסוי הביטוחי, לנוכח העובדה שנהג ברכב מי שאינו
7 מורשה לנהוג על-פי הפוליסה. בחקירתו הנגדית התבקש מר שמעון כהן לאשר שמיד לאחר התאונה
8 הם היו מודעים לבעיה זו, והוא אכן אישר זאת (ראו עמ' 13 בפרוטוקול). השאלה נוסחה כך:
9 "תאשר לי שבעצם מתחילת הדרך ידעתם שיש בעיה עם המקרה הזה וידעתם שנהג נהג שלא מופיע
10 בפוליסה", ועל כך השיב "וודאי".

11
12 33. המצג השני נובע, כך לטענת התובעים, מהעובדה שבעקבות הכרזת המכונת ב"אובדן גמור"
13 על-ידי השמאי מטעם הנתבעת 1, מכרה הנתבעת 1 את שרידי המכונת. לפיכך, משנהגה בשרידי
14 המכונת כבתוך שלה, טוענים התובעים, שהיא מנועה לטעון להיעדר כיסוי ביטוחי.

15
16 גם בעניין זה אני מקבלת את טענת הנתבעת 1. בדיקת המכונת על-ידי שמאי הייתה חלק מתהליך
17 הטיפול בדרישת התובעים לקבלת תגמולי הביטוח, בטרם נקבעה חבות הנתבעת 1, ולאחר שהובהר
18 כאמור, לתובעים, כי אין בטיפול כדי להוות הכרה בחבות. בסופו של דבר, נדחתה תביעת התובעים
19 על-ידי הנתבעת 1. כך שמשעה שהתובעים ידעו שתביעתם לקבלת תגמולי הביטוח נדחתה, היה
20 עליהם לקחת לידיהם את שרידי המכונת ולטפל בכך בעצמם. מתצהירה של הגב' לימור יפת עלה
21 שחרף פניות אל התובע 1 לקחת את שרידי המכונת, הוא סירב לעשות כן (מכתב מיום 30.10.2007 –
22 נספח ז' לתצהיר של הגב' לימור יפת), ולכן אין לומר שהנתבעת 1 נהגה בשרידיים כאילו היו שלה.

23
24 הסברו של התובע 2 בעניין זה היה תמוה. תחילה טען שלא סירב לקחת את שרידי המכונת, אלא
25 שלא הייתה פנייה לכך מטעם הנתבעת 1 (עמ' 4, שורות 16-21). תשובה זו תמוהה, שכן משנדחתה
26 התביעה לקבלת תגמולי הביטוח, מובן שעל התובעים לטפל בעצמם בענייני התאונה, לרבות בשרידי
27 המכונת. בהמשך אמר, שלא פנה בעצמו, מכיוון שהוגשה התביעה לבית המשפט (שם, שורה 22).

28
29 מתצהירה של הגב' לימור יפת (שם, סעיף 18), כמו גם מעדותה (עמ' 19), עולה ששווי שרידי המכונת
30 היה בסך 2,898 ₪, וכי עלות אחסנת שרידי המכונת הייתה בסך של 50 ₪ לכל יום. משלא שעה
31 התובע לפניות הנתבעת 1 לקחת את שרידי המכונת, וכדי למזער את נזקיה, מכרה את השרידיים.
32 בנסיבות אלו, אין לבוא בטרוניה לנתבעת 1, אשר בניגוד לתובעים, פעלה להקטנת הנזקים. העובדה
33 שבשל תקלה לא נמסרה לתובעים המחאה בסכום של שווי השרידיים, אינה צריכה להעלות או
34 להוריד לעניין שאלת אחריותה של הנתבעת 1. מה גם, שהתשלום ששולם לתובעים, גם אם באיחור
35 ניכר (רק ביום 22.6.2009), כלל תוספת הפרשי הצמדה וריבית, כך ששולם להם סך של 3,321 ₪.

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1
2 את טענת המניעות מבססים התובעים גם על שני פסקי-דין. האחד, ת"א (שלום תל-אביב) 59561/03
3 נרקיס יפה נ' הגר דקל (2005), שניתן על-ידי כבוד השופט יעקב שינמן. פסק-דין זה אינו יכול ללמד
4 על המקרה הנדון מאחר שבאותו מקרה, בשונה מענייננו, מכירת השרידים נעשתה מבלי שהייתה
5 פנייה אל בעלת הרכב לפנות את המכוננית. בנוסף לכך, עניין המניעות היווה רק נימוק נוסף על
6 נימוקים אחרים, שאינם רלוונטיים לנו. פסק הדין השני הוא ת"א (שלום נצרת) 5885/06 איחלס
7 עומרי נ' מנורה (2007), שניתן על-ידי כבוד השופט שכיב סרחאן. באותו עניין, הסכימו הצדדים
8 שהשאלה הטעונה הכרעה היא שאלת הכיסוי הביטוחי במקום שבו נהג חדש נהג ללא מלווה. משורה
9 של טעמים הגיע בית המשפט למסקנה שאין בהפרת הוראת פקודת התעבורה באותן נסיבות, כדי
10 לשלול את הכיסוי הביטוחי. העובדה שחברת הביטוח מכרה את שרידי המכוננית, לא היוותה אלא
11 אחד מיני נימוקים רבים. כך שגם בפסק-דין זה אין כדי להעלות או להוריד.

(ב3) סיכום נושא הכיסוי הביטוחי

12
13
14
15 34. המסקנה העולה מהאמור כאן היא אפוא, כי אין כיסוי ביטוחי לנזקי התאונה. פוליסת
16 הביטוח לא כיסתה נזק שייגרם מנהיגת נהג ששמו אינו נקוב בה. נהיגה במכוננית בידי מי ששמו אינו
17 נקוב בפוליסה מהווה, מהטעמים שעליהם עמדנו, הפרה של הפוליסה באופן השולל את חבות
18 הנתבעת 1 לשלם לתובעים את תגמולי הביטוח. בנסיבות העניין, גם אין הצדקה לסעד מיוחד, ואף
19 אין לומר שהנתבעת 1 יצרה מצג המונע ממנה לטעון להיעדר כיסוי ביטוחי.
20
21 לפיכך, דינה של התביעה נגד הנתבעת 1 להידחות.

ג. שאלת אחריות הבעלים של מכוננית הטויוטה

(ג1) עיקר העובדות בנושא הבעלות על הטויוטה ועיקר טעונת הצדדים

22
23
24
25
26
27 35. עיקר העובדות, אשר כבר הובאו קודם לכן, אינן שנויות במחלוקת. מכוננית הטויוטה הייתה
28 במועד הרלוונטי רשומה בבעלות הנתבעת 3 (אורדן) ברישיון סחר. רק למעלה משבועיים לאחר
29 התאונה, ביום 17.6.2010, הועברה הבעלות עליה לאדם אחר (יפס ברקוביץ).
30
31 בעת התאונה, נהג במכוננית הטויוטה הנתבע 2 (אבו לטיף), ואין חולק כי היה אחראי לגרימתה, בכך
32 שחצה צומת בניגוד לאור אדום ברמזור שבכיוון נסיעתו, ואף הורשע בשל כך. גם אין חולק שבעת
33 התאונה לא הייתה מכוננית הטויוטה מבוטחת בביטוח כלשהו.
34

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1 36. התובעים טוענים כי על הנתבעת 3 לשאת בנזקיהם בשל קרות התאונה, בהיותה בעלת הרכב
2 הפוגע, ולאחר שהתירה לנהוג בו שלא כדין. על-פי הוראות תקנות התעבורה, חל איסור לנהוג ברכב
3 בעל רישיון סחר, ומשהתירה הנתבעת 3 לנהוג במכונית הטויוטה, גם עברה על הוראותיה של פקודת
4 ביטוח רכב מנועי ועל הוראות תקנות התעבורה. לפיכך, הנתבעת 3 גם התרשלה וגם הפרה חובה
5 חקוקה. מכאן אחריותה לנזקים שנגרמו לתובעים כתוצאה מן התאונה וממילא גם חובתה לפצותם.
6
7 התובעים אף ביקשו לדחות את טענתה של הנתבעת 3 כי הבעלות במכונית הטויוטה הועברה אל
8 הנתבע 2, מהטעם שלטענתם, הדבר לא הוכח. בעניין זה, טענו התובעים מספר טענות גם בעניין
9 זיכרון הדברים, שלפיו הוסכם על מכירת הטויוטה מהנתבעת 3 לנתבע 2, וגם בעניין העתקי
10 החשבוניות, המתיימרים להוכיח את עסקת מכירת המכונית.

11
12 37. מנגד טענה הנתבעת 3, כי אין לחייבה בפיצוי התובעים בשל נזקיהם. תחילה טענה הנתבעת
13 3 להיעדר יריבות משפטית בינה לבין התובע 2, שמכונית הסיטרואן לא הייתה בבעלותו, אלא
14 בבעלות התובעת 1. יוער כבר עתה, כי טענה זו רלוונטית רק לעניין הפיצוי בשל הנזקים הישירים
15 שנגרמו למכונית הסיטרואן, אך איננה רלוונטית לנזקים העקיפים שנגרמו לתובע 2, כתוצאה
16 מאובדן הרכב. עוד טענה הנתבעת 3, שהנזקים העקיפים לא הוכחו, ובכל מקרה אינה אחראית להם.
17
18 טענתה העיקרית של הנתבעת 3 היא, שבעת התאונה לא הייתה מכונית הטויוטה בבעלותה, בחזקתה
19 או בשליטתה. בנוסף טענה כי הובאו די ראיות לכך שהמכונית אמנם נמכרה לנתבע 2. העובדה
20 שלמכונית הטויוטה היה רישיון סחר, היא לטענת הנתבעת 3 "עניין פרוצדוראלי", שנועד להבטיח
21 את קבלת מלוא התמורה מהנתבע 2.

22
23 מכל מקום, לטענת הנתבעת 3, הוכח שהטויוטה הייתה תקינה וכשירה לנסיעה, וכן, לאור סעיף 27ב'
24 בפקודת התעבורה, משהוכח למי הועברה החזקה ברכב, אין הנתבעת 3 אחראית לנזקים שנגרמו.

(2ג) דיון

25
26
27
28 38. אין חולק כי בעת התאונה הייתה מכונית הטויוטה רשומה בבעלות הנתבעת 3, שמר אפי
29 אשכנזי, המצהיר מטעמה, הוא המנהל שלה ובעל מניותיה. אמנם ביום 21.2.2007 נערך זיכרון
30 דברים באשר לעסקה למכירת המכונית מהנתבעת 3 לנתבע 2 (נספח א' לתצהירו של מר אפי
31 אשכנזי), אולם אין בזיכרון דברים זה כדי ללמד שהעסקה אכן יצאה אל הפועל, וכי המכונית אמנם
32 נמכרה. בוודאי שאין בכך כדי ללמד על העברת הבעלות מהנתבעת 3 לנתבע 2 או לאדם אחר, כל עוד
33 לא הועברה הבעלות על המכונית והדבר לא נעשה ברישום במשרד הרישוי.

34

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1 גם הראיות שהובאו מטעם הנתבעת 3 לא מלמדות שעסקת מכירת המכונית אכן הושלמה. הקבלות
2 על תשלומים שונים ששילם הנתבע 2 לנתבעת 3 (נספח ב' לתצהירו של מר אפי אשכנזי), אינן
3 מלמדות על מכירת המכונית. על-פי זיכרון הדברים, המחיר שעליו הוסכם היה 100,000 ₪, בעוד
4 שסיכום סכומי כל הקבלות הוא רק מעט יותר ממחצית מסכום זה. הנתבעת 3 גם לא הביאה כל
5 ראייה לכך שאותן קבלות אכן מתייחסות לעסקת מכירת הטויוטה. מר אשכנזי העיד, שבינו לבין
6 הנתבע 2 היו עסקאות נוספות, וכתוצאה מכך גם התחשבנויות והעברת כספים שונים. בדומה, לא
7 הייתה מחלוקת שהעברת הבעלות המאוחרת, ביום 17.6.2007, הייתה מהנתבעת 3 אל מר יפים
8 ברקוביץ (עדותו של מר אפי אשכנזי, בעמ' 23). כך שלא זו בלבד שעל-פי הרישום הנתבעת 3 הייתה
9 בעלת הטויוטה, אלא שלא הובאה כל ראייה לכך שנמכרה בשלב כלשהו לנתבע 2, וכי היה בעליה
10 במועד התאונה.

11

12 39. סימן א' בפרק השני של פקודת התעבורה (נוסח חדש) מסדיר את הנושא של "רישיון רכב
13 ורישום רכב". סעיף 2, שכותרתו "רישיון רכב", קובע את האיסור לנהוג ברכב ללא רישיון רכב תקף,
14 בזו הלשון:

15

16 "לא ינהג אדם רכב ולא ירשה לאחר לנהוג רכב שברשותו, אלא אם נרשם הרכב בהתאם
17 להוראות פקודה זו ויש עליו רישיון רכב תקף שניתן לפי הפקודה; ובלבד שלא יהיה בעל רכב
18 אחראי לפי סעיף זה על נהיגת רכבו על ידי אדם אחר, אם הוכיח שנקט כל האמצעים
19 הסבירים כדי שאותו אדם לא יוכל לנהוג ברכב".

20

21 סעיף 9, שעניינו "תו סוחר", קובע כי על אף האמור בסעיף 7(א), שענינו ייחוד מספר רישוי ותו
22 רישום לכל כלי רכב, רשאית רשות הרישוי "לייחד ליצרן או ליבואן של רכב, לבעל מוסך שיש לו
23 רישיון כדין, לסוחר של רכב או למעבדה לבדיקת רכב שאישרה רשות הרישוי, תו-סוחר כללי שמותר
24 להשתמש בו, בדרך שנקבעה, לכל רכב הנמצא במבחן לאחר ייצורו או לאחר ייבואו או במבחן על ידי
25 המתעתד לקנותו או אחרי תיקונו".

26

27 הוראה זו קובעת שתו הסוחר הוא אישי, וממילא שאינו ניתן להעברה ואף לא ניתן לסוחר ברכב בעל
28 תו זה, וכי השימוש המותר בו הוא רק בדרך שנקבעה (ראו גם תקנה 291 בתקנות התעבורה,
29 התשכ"א-1961, הקובעת כך: "רשות הרישוי המייחדת לאדם תו מסחרי לפי סעיף 9 לפקודה, תתן לו
30 רישיון מסחרי בהתאם להוראות סימן זה").

31

32 בתקנה 293 בתקנות התעבורה, נקבעו "המטרות למתן רישיון סחר", לאמור:

33

34 "א) לא יינתן רישיון סחר אלא לאחת המטרות המנויות להלן:

35 (1) בדיקת רכב או ניסויו כשהוא הולך ונבנה או לאחר שנעשו בו תיקונים;

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

- 1 ניסוי רכב בשביל אדם העומד לקנותו או הסעת הרכב על פי דרישתו של
2 אדם כזה לאיזה מקום שהוא לצורך בדיקה או נסיון ;
- 3 הבהאת רכב שנמכר ממקום מכירה למקום שיעד לו הקונה ; (3)
- 4 הבהאת רכב לבית מלאכה או לבית חרושת שם עומדים לבצע בו תיקונים,
5 או החזרתו מבית מלאכה או מבית חרושת כאמור ; (4)
- 6 הבהאת רכב לאחר שנבנה לנמל ולתחנת רכבת או למרכז המכירה של בית-
7 החרושת ; (5)
- 8 קניית רכב ומכירתו דרך עיסוק ; (א5)
- 9 כל מטרה אחרת שרשות הרישוי תראה אותה כמטרה מסחרית. (6)
- 10 רשות הרישוי תציין ברישיון הסחר מטרה אחת או יותר מבין המטרות המנויות
11 בתקנת משנה (א), שלשמה ניתן רישיון הסחר". (ב)
- 12
- 13 על כך מוסיפה תקנה 295, שעניינה "השימוש ברישיון סחר", כי "לא ישתמש אדם ולא ירשה לאחר
14 להשתמש ברישיון סחר אלא למטרות המפורטות בתקנה 293 שצויינו ברישיון ואלא אם הרכב שבו
15 הוא נוהג, נושא עליו את לוחיות זיהוי כאמור בתוספת השלישית".
- 16
- 17 40. בענייננו, לא הוכח שמטרת נסיעתו של הנתבע 2 במכונית הטויוטה שבאותה עת הייתה
18 בעלת רישיון סחר, הייתה לאחת מאלו המותרות. מכאן שאסור היה לנתבעת 3, שהמכונית הייתה
19 רשומה בבעלותה, להתיר לנתבע 2 לנהוג בטויוטה במועד התאונה.
- 20
- 21 איסור זה נקבע במפורש בסעיף 2 בפקודת התעבורה, הקובע את האיסור לנהוג ברכב שאין עליו
22 רישיון רכב תקף. סעיף זה אמנם קובע הגנה לבעל רכב, אך זו לא הוכחה. על-פי הגנה זו, "לא יהיה
23 בעל רכב אחראי לפי סעיף זה על נהיגת רכבו על ידי אדם אחר, אם הוכיח שנקט כל האמצעים
24 הסבירים כדי שאותו אדם לא יוכל לנהוג ברכב". בענייננו לא הוכחה הגנה זו, משלא הוכיחה
25 הנתבעת 3 שנקטה אמצעים כלשהם, סבירים או שאינם סבירים, כדי למנוע את נהיגתו של הנתבע 2.
- 26
- 27 מר אשכנזי הסביר, שרישיון הסחר שהונפק לטויוטה נועד למנוע רישום של בעלים נוסף בטרם
28 תימכר על-ידי הנתבע 2 לצד שלישי, כפי שנעשה בפועל. עוד אמר, כי רק לאחר שהנתבע 2 שילם את
29 מלוא התמורה עבור המכונית, ניתן לו טופס העברת בעלות ריק בצירוף יפוי-כוח, כדי שיוכל
30 להשלים את העסקה (עמ' 22-23). מכאן שהשימוש ברישיון סחר נבע בעיקרו ממניעים כלכליים,
31 ובפועל, גם בטרם הועברה הבעלות לידי הצד השלישי הייתה המכונית בחזקתו של הנתבע 2, שאף
32 נהג בה. בנסיבות אלו, אין חולק שהנתבעת 3 איפשרה לנתבע 2 לנהוג במכונית, ובכך הפרו נתבעים 2
33 ו-3 את הוראת סעיף 2 בפקודת התעבורה.
- 34
- 35 41. האיסור לנהוג במכונית הטויוטה גם נובע מכך שבמועד הרלוונטי, לא הייתה כל פוליסת
36 ביטוח בתוקף שכיסתה נזקים שעשויים להיגרם לטויוטה או לצד שלישי כתוצאה משימוש בה. לא
37 ביטוח חובה, כמתחייב מפקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970, ולא ביטוח מפני נזקי

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1 רכוש. מכאן שגם לפי סעיף 2 בפקודת ביטוח רכב מנועי, חל איסור מוחלט לנהוג ברכב, או לאפשר
2 לאחר לנהוג בו.

3
4 42. בנסיבות אלו, גם אין רלוונטיות לשאלה אם במועד הנסיעה במכונית הטויוטה היא הייתה
5 במצב תקין, כטענת הנתבעת 3, אם לאו. האיסור לנסוע במכונית אינו נגזר משאלת תקינותה, הגם
6 שאילו לא הייתה תקינה והדבר היה ידוע, היה בעצם הנסיעה בה משום עבירה גם על הוראת תקנה
7 27 בתקנות התעבורה.

8
9 כך גם אין רלוונטיות להוראת סעיף 27 לפקודת התעבורה, המטילה אחריות על בעל הרכב במקום
10 שנעברה בו עבירת תעבורה, זולת אם הוכיח מי נהג בו או החזיק בו בעת שהעבירה נעברה. הוראה זו
11 רלוונטית רק לעבירות תעבורה שנעברו בעת השימוש במכונית. בוודאי שאין בה כדי להתיר נהיגה
12 אסורה ברכב, או כדי לשלול אחריות לנזקי רכוש שנגרמו כתוצאה משימוש אסור בו.

13
14 43. איני רואה צורך להוסיף ולדון בכל טענותיה של הנתבעת 3, אשר ניסתה לשכנע כי רישיון
15 סחר הוא עניין "פורמאלי", או כל טענה דומה אחרת. אין חולק שהנסיעה בטויוטה שהיה לגביה
16 רישיון רכב מסוג רישיון סחר הייתה אסורה, וכי אם אמנם נמכרה לנתבע 2, כי אז היה על הנתבעת
17 3 להעביר את הבעלות במכונית הטויוטה אל הנתבע 2 ולחלופין למנוע כל אפשרות לנסיעה במכונית.

18
19 משלא הועברה הבעלות כנדרש, והנתבעת 3 נותרה בעלת הטויוטה, הרי שהיא אחראית לפצות את
20 התובעים על נזיקה כתוצאה מהתאונה. כך בין מהטעם שנמצא שעוולה ברשלנות כלפי התובעים,
21 ובין מהטעם שהפרה כלפיהם חובה חקוקה.

22
23 מתן רשות לנהוג במכונית שהנסיעה בה נאסרה על-פי דין, וללא ביטוח, ואף זאת בניגוד להוראות
24 הדין, עולה לכדי מעשה רשלני, ומהווה הפרה של חובת הזהירות כלפי המשתמשים בדרך בכלל,
25 וכלפי התובעים שרכבם ניזוק בפרט. כך שהופרה הן חובת הזהירות המושגית הן חובת הזהירות
26 הקונקרטי. הנזק שנגרם כתוצאה מהתאונה הוא כזה שניתן היה לצפותו והנתבעת 3 אף יכולה
27 הייתה לצפותו, ובוודאי שישנו קשר סיבתי בין הנזק לבין מעשה הרשלנות. כך שהנתבעת 3 התרשלה
28 כלפי התובעים.

29
30 כך גם הנתבעת 3 הפרה חובה חקוקה (סעיף 63 בפקודת הניזקין). הנתבעת 3 אפשרה נהיגה ברכב
31 שהנהיגה בו אסורה, ובכך לא קיימה חובה המוטלת עליה על פי חיקוק, בעוד שהחיקוק נועד לטובתו
32 או להגנתו של אחר, וההפרה, הן של ההוראה שלא לנהוג ברכב עם רישיון סוחר הן בכך שהרכב לא
33 היה מבוטח, גרמה נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליה נתכוון החיקוק.

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 08-13842 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1 44. לפיכך, ומהטעמים שעליהם עמדנו, על הנתבעת 3 לפצות את התובעים בשל נזקיהם
2 כתוצאה מהתאונה.

ד. הערה לפני סיום, או: על תרבות ה"ישראלוף"

3
4
5
6 45. במערכון האלמותי "השליח בבנק" של "הגשש החיזור" משנת 1974 (מתוך ההופעה
7 "אופסייד סטורי"), טבע יוסי בנאי ז"ל את הביטוי "ישראלוף", המבטא את התופעה של "אומרים
8 ככה ועושים ככה", או שהכול זה רק ב"כאילו".

9
10 המערכון מעורר חיוך רב. אבל כשמבקשים מבית המשפט לעגן את התופעה ולקבל אותה, ולקבוע
11 שפוליסה היא לא פוליסה, ורישיון סחר לרכב הוא לא רישיון סחר לרכב, אלא "הכול רק כאילו",
12 החיוך נמחק. החיוך שנמחק גם מתחלף בדאגה, שאולי גם מי שגרם לתאונה וחצה צומת בניגוד
13 לרמזור אדום, חשב שגם הרמזור הוא לא רמזור, אלא "רק כאילו".

14
15 מוטב להשאיר את תרבות ה"ישראלוף" למערכון של "הגשש החיזור", ולהשכיל ולהבין שחוקי
16 התנועה הם באמת, ולא ב"כאילו", ושהתוצאות של הפרתם הן חמורות. כך ביחס לנסיעה בניגוד
17 לרמזור אדום, כך ביחס לנסיעה שאינה מכוסה בפוליסת הביטוח, וכך גם בנסיעה ברכב ללא רישיון
18 רכב מתאים. במקרה הנדון, הסתיימו תוצאות ההפרות בנזקי רכוש, אך למרבה הצער, לא תמיד כך
19 מסתיימים הדברים, ולא אחת מסתיימות הפרות מעין אלו בפגיעות גוף קשות ואף בתוצאות
20 קטלניות.

ה. סיכום

21
22
23
24 46. משנמצא שלא היה כיסוי ביטוחי לנזקי התאונה, התביעה נגד הנתבעת 1 נדחית, ואילו
25 התביעה נגד הנתבעת 3 מתקבלת (כפי שכבר נאמר, התביעה נגד הנתבע 2 התקבלה זה מכבר).

26
27 הנזק הנתבע מורכב מהנזק הישיר שנגרם לתובעת 1 בשל הנזקים שנגרמו למכונית הסיטרוואן
28 שכתוצאה מהתאונה הוכרזה באובדן גמור, ומנזקים עקיפים שעל-פי הנתען נגרמו לתובע 2.

29
30 באשר לנזק הישיר, על-פי חוות-דעת השמאי, ערך המכונית נכון ליום בדיקתה, 20.6.2007, היה בסך
31 של 31.918 ₪, ומסכום זה יש לנכות את ערך שרידי המכונית, בסך 2,898 ₪. סה"כ 29,020 ₪.

32
33 הנזקים העקיפים, בסך 10,000 ₪, שעל-פי הנתען נגרמו לתובע 2, לא הוכחו מעבר לאמור בתצהירו
34 של התובע 2, ורק בהתאם לכך ניתן לקבוע את היקפו. נזקים אלו כוללים גם הוצאות שלפי טענת
35 התובעים, הנתבעת 1 אחראית להם, בשל אופן התנהלותה. אולם משנדחתה התביעה נגד הנתבעת 1,

בית משפט השלום בירושלים

28 יוני 2010

תא"מ 13842-08 שירות 2000 בטיחות בתעבורה בע"מ ואח' נ' מנורה חב' לביטוח בע"מ ואח'

1 ממילא שלא ניתן לייחס נזקים אלו לנתבע אחר. לפיכך, אני מעמידה את סכום הנזקים העקיפים,
2 הכוללים הוצאות שונות שהוציאו התובעים בשל אובדן המכונית, על סך של 2,500 ₪ נכון ליום
3 הגשת התביעה.

4
5 47. הנתבעת 3 תשלם לתובעת 1 סך של 29,020 ₪ בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום
6 20.6.2007 ועד התשלום בפועל, וכן תשלם לתובעים 1 ו-2 יחד, סך של 2,500 ₪ בתוספת הפרשי
7 הצמדה וריבית מיום הגשת התביעה ועד התשלום בפועל (16.4.2008).

8
9 בנוסף תשלם הנתבעת 3 לתובעים 1 ו-2 שכ"ט עו"ד והוצאות משפט בסך של 5,000 ₪.

10
11 משנדחתה התביעה נגד הנתבעת 1, ישלמו התובעים 1 ו-2, ביחד ולחוד, לנתבעת 1 שכ"ט עו"ד
12 והוצאות משפט בסך של 5,000 ₪.

13
14
15
16 ניתן היום, ט"ז תמוז תש"ע, 28 יוני 2010, בהעדר הצדדים.

17

18 תמר בר-אשר צבן, שופטת
19